

Villamalur

Villamalur és un xicotet poble situat a la vessant sud de la Serra d'Espadà, a la muntanyosa i despoblada comarca castellonenca del Alto Mijares. Malgrat estar localitzada a poc més de 20 kilòmetres de l'important centre industrial que és Onda i a soles 42 de Castelló de la Plana, podem assegurar que Villamalur és un dels pobles més aïllats de la serra. I és que per arribar a l'indret on es troba el poble hem de recórrer una torturosa -abella- carretera que s'endinsa en frondoses pinnades assentades sobre un substrat silici, l'emblemàtic i sempre cridaner *rodeno*.

Condicions geogràfiques

Com hem dit abans, ens trobem en una àrea molt agrest de la Serra d'Espadà, caracteritzada per una orografia molt accidentada (que dóna nom a aquesta *espadada* serra). Açò deixa poques oportunitats per a l'agricultura moderna, molt restringida a les humils valls dels rierols que discorreixen entre les muntanyes, en contrast amb l'extraordinari aprofitament que durant segles va fer-se a les vessants de les muntanyes i que encara hui podem intuir gràcies al fabulós patrimoni que són els bancals de pedra d'aquestes terres del muntanyós interior valencià.

Breu ressenya històrica

L'origen més probable de Villamalur fou una antiga alqueria musulmana de la qual no es conserva el nom però sí les restes de l'antic castell que es troben molt prop del nucli urbà. Dominat pels almohades fins la reconquesta de Jaume I, va romadre habitat per moriscos fins a ben avançat el segle XVII, quan va ser repoblat per aragonesos. Va tindre més de 500 moradors a l'inici del s. XX.

Situació actual

Villamalur, junt a altres pobles veïns de la Serra d'Espadà com Torralba del Pinar o Pavías, es troba entre els més despoblats i envellits de tot el territori valencià, malgrat la seua relativa proximitat a les àrees metropolitanes de Castelló i València. L'orografia i certs processos històrics (expulsió dels moriscos, Guerra Civil, etc.) han contribuït a configurar aquesta difícil realitat. La serra va ser declarada de Parc Natural a 1998.

Fundación CRECE

Pobles Vius

-Camins del silenci
a la Comunitat Valenciana-

La Guerra Civil a Espadán

La guerra del 36 va golpear fort aquestes terres de l'interior de Castelló. Villamalur, com altres pobles de la zona, va ser íntegrament desallotjat a la força en 1938 al ser-ne imminent l'ocupació per part de les tropes nacionals. Els pobletans de Villamalur van romandre refugiats a Lucena del Cid fins el final de la guerra.

Aquell any, el 1938, les poblacions de la Serra d'Espadán van ser testimonis de primera línia de duríssims enfrontaments a les trinxeres de la Línea XYZ, també coneguda com Matallana, construïda pels soldats republicans -i la població civil- amb caràcter urgent durant aquell estiu. Aquesta línia defensiva va estar formada per un conjunt discontinu de fortificacions entre el litoral de Castelló i la província de Conca que tenien com a objectiu la defensa de la València republicana front a l'avanç de l'exercit nacional

A l'est del terme de Villamalur es troben algunes de les trinxeres millor conservades, en concret les que van pertànyer al centre nº 5 d'aquesta línia defensiva, les quals seran objecte de la nostra visita.

Itinerari

- 1 Nucli urbà de Villamalur.
- 2 Trinxeres de la Guerra Civil.
- 3 Castell de Villamalur.
- 4 Museu Ciències Natur. *El Carmen* (Onda)

Recomanacions

És imprescindible dur calcer per a caminar per la muntanya i roba adequada a l'època i al lloc. Molt recomanable dur impermeable per a la possible pluja i esmorçar. El **dinar és optatiu entre bar i bocata**. El **cost de l'eixida** serà el del **transport i l'entrada al museu** (4,5€).

DATA	NOM ACTIVITAT	MUNICIPI	COMARCA	TIPUS ACTIVITAT	NIVELL DIFICULTAT
02/12/2018	La Guerra Civil a Espadà	Villamalur	Alto Mijares	Senderisme i Patrimoni cultural	Baix

Llegenda

— Itinerari a peu

1 Parades de l'itinerari

Dades de l'itinerari a peu

Distància 5 km
Altitud mínima 640 m
Altitud máxima 750 m
Desnivell acumulat 230 m

Perfil topogràfic

